

# UNESCO ühendkoolide ja Läänemere Projekti võrgustiku juhendmaterjal

Võrgustiku tutvustus  
Strateegilised eesmärgid  
Teemavaldkonnad  
Võrgustiku töökorraldus  
Suhtluskanalid



# Võrgustiku tutvustus

Üleilmne UNESCO ühendkoolide võrgustik loodi 1953. aastal, et edendada rahu maailmas. Rahvusvahelisse võrgustikku kuulub enam kui [12 000 õppeasutust 182 riigist](#). Läänemere Projekti (Baltic Sea Project ehk BSP) võrgustik, kuhu alguses kuulusid koolid kõigist üheksast Läänemere-äärsest riigist, alustas tegevust 1989. aastal eesmärgiga suurendada õpilaste keskkonnateadlikkust ning julgustada neid tegutsema kohalikul tasandil piirkondliku ja ülemaailmse kestliku tuleviku nimel.

Eestis tegutsevad UNESCO ühendkoolide ja Läänemere Projekti võrgustikud alates 2018. aastast ühise võrgustikuna ning sinna kuuluvaid koole nimetatakse UNESCO ühendkoolideks. Eestis koordineerivad võrgustiku tööd Mondo ja Tartu loodusmaja. UNESCO Eesti Rahvuslik Komisjon nõustab võrgustiku riiklikku koordineerimist ning toetab koostööd riigiasutuste, teiste võrgustike ning kohalike ja rahvusvaheliste organisatsioonidega.

Võrgustiku liikmeteks saavad Eestis olla kõik EHISes registreeritud haridusasutused (v.a ülikoolid): üldharidus- ja kutsekoolid, huvikoolid, lasteaiad. [Võrgustiku liikmete nimekirjaga](#) võib huvi korral tutvuda lähemalt.

## Visioon

Rahumeelne jätkusuutlik maailm, kus kõikidel inimestel on teadmised, oskused, hoiakud ja valmisolek oma elu ja tuleviku harmooniliseks koosloomeks, arvestades üksteise ja keskkonnaga, sh nii materiaalse, digitaalse kui looduskeskkonnaga.

## Missioon

Toetada kõigis õppijates rahule ja kestlikkusele orienteeritud maailmavaate kujunemist, mis asetab UNESCO jaoks olulised väärtused ja eesmärgid olulisele kohale kõigis maailma koolides ja haridusasutustes.

# UNESCO ühendkoolina:

- pühendumele UNESCO missioonile tagada maailmas rahu ja julgeolek;
- väärtustame planeedi kestlikkust, inimõiguseid, inimväärikust, soolist võrdõiguslikkust, rahumeelset suhtlust, vabadust, õiglust, demokraatiat, kultuurilist mitmekesisust ja oleme solidaarsed teiste rahvastega, juhindudes nendest väärtustest igapäevatoos;
- lõimime UNESCO väärtused, põhimõtted ja eesmärgid oma organisatsiooni dokumentide, õpetegevuse ja projektidega.

Peame õppimisel silmas nii õppimise kognitiivset, sotsioemotsionaalset kui sotsiaalkultuurilist aspekti ning lähtume neljast põhimõttest:

**õppida, et teha;**  
**õppida, et teada;**  
**õppida, et olla;**  
**õppida ühes teistega elama.**



# Missiooni elluviimiseks keskendume neljale strateegilisele eesmärgile

1

## Uuenduslikud hariduslikud lähenemised ja muutuste koosloome

UNESCO ühendkool on ühiskondlike muutuste labor. Kool ja kohalik kogukond pakuvad turvalist keskkonda, kus õppija saab katsetada ja eksida ning kus kõik kogukonna liikmed saavad üksteiselt õppida. Õppekava ja õppemeetodid toetavad õppijat muutuste elluviimiseks vajalike teadmiste, oskuste ja hoiakute omandamisel. Lisaks akadeemilistele eesmärkidele arvestatakse õppesisu valimisel teadmiste mõju ja tähenduslikkust õppija, kogukonna ja ühiskonna jaoks laiemalt. Õpieesmärgid keskenduvad isikliku, kollektiivse ja planetaarse heaolu teadlikule loomisele.

Õppija vahetuid kogemusi arvestades saab ta õppida tema jaoks olulises sotsiaalses, looduslikus, poliitilises, majanduslikus ja kultuurilises keskkonnas. Seejuures teadvustatakse, et tegeletakse globaalsete probleemidega, mis ilmnevad kohalikul tasandil.

2

## Kohalik, piirkondlik ning üleilmne võrgustumine ja koostöö

UNESCO ühendkoolide töö keskmes on võrgustumine ja haridusalase koostöö arendamine kohalikul, piirkondlikul ja üleilmsel tasandil. Piirkondlikul tasandil on fookuses pikaajalise koostöö hoidmine ja arendamine Läänemere-äärsete riikide võrgustiku liikmetega. Võrgustiku liikmed jagavad omavahel toimivaid praktikaid ning teevad koostööd, aidates kaasa UNESCO väärtuste ja põhimõtete edendamisele. Soodustatakse koostööd teiste UNESCO institutsioonide ja võrgustikega.

3

## Koolikultuuri kujundamine ja ülekoooliline lähenemine

UNESCO ühendkool on demokraatlik, toetav ja kaasav organisatsioon, kus pööratakse erilist tähelepanu koolikultuurile, sh töötajate ja õppijate füüsilisele ja vaimsele tervisele ning nende õigustele. Kõikidele õpilastele tagatakse turvaline, kestlik, vägivaldatu, kaasav ja tõhus keskkond õppimiseks.

UNESCO ühendkoolide visiooni poole liikumiseks kaasatakse kogu koolipere: juhtkond, õpetajad, töötajad, õpilased ja nende perekonnad. Austatakse ja tunnustatakse koolipere liikmeid ja nende algatusi ning küsitakse regulaarselt tagasisidet.

Õpetajaid toetatakse teadmiste ja oskuste omandamisel õpilaskeskse lähenemise rakendamisel ning kestliku arengu ja vastutustundliku maailmakodaniku kujundamise teemadel. Õpetajaid julgustatakse tegelema teemadega, mis võivad õppijates tekitada vastuolulisi tundeid.

4

## Eeskuju ja võrgustiku väärtuste eest kõnelemine

Tehes järjepidevat arendus- ja koostööd hariduse kvaliteedi parendamisel, on UNESCO ühendkoolid eeskujuks teistele haridusasutustele ning koolide esindajad on mõjusad kõneisikud poliitikakujundamisel ja ühiskonnas laiemalt. Ühendkoolides testitakse uuenduslikke, osaluspõhiseid ja loovaid meetodikke ja lähenemisi, et koordinaatorid saaksid haridussüsteemi spetsialistidele ja poliitikutele teha muutuste ja ümberkujundamise ettepanekuid. Nii on õpilaste, õpetajate, koolijuhtide ja kogukondade vaatenurgad valdkondlikke otsuseid tehes esindatud ning kõlapind suurem.

Strateegiliste eesmärkide täitmiseks koostatakse tegevuskava ühiselt võrgustiku liikmetega.

# Teemavaldkonnad

## UNESCO ühendkoolis lähtutakse kolmest teemavaldkonnast:

- 1) rahumeelne ja vägivaldne kultuur ning maailmakodanikuharidus;
- 2) kehtlik areng ja tegutsemine kehtlikkuse nimel;
- 3) kultuuridevaheline õppimine ning kultuurilise mitmekesisuse ja pärandi väärtustamine.

Teemavaldkondadest juhendatakse nii igapäevase õppetöö kui ka eraldiseisvate ürituste planeerimisel ja korraldamisel. Tihti suunatakse koolis suurem fookus mõnele nendest valdkondadest. Teemavaldkondade põimimine õppetöösse on abiks muutuste loomisest koolis ning toetab ÜRO kehtliku arengu eesmärgi 4.7 täitmist: „Tagada 2030. aastaks, et kõik õppurid

omandavad teadmised ja oskused säästva arengu toetamiseks. See tähendab muu hulgas teadmisi säästvast arengust ja säästvast eluviisist, inimõigustest, soolisest võrdõigusest, rahu ja vägivaldne kultuuri edendamisest, maailmakodanikuks olemisest ja kultuurilise mitmekesisuse hindamisest ning kultuuriosast säästva arengu saavutamisel.”

## 1

## Maailmakodanikuks olemine ning rahumeelne kultuur

Maailmakodanikuharidus pöörab kognitiivsete võimete kõrval suurt tähelepanu õppija ühtekuuluvustundele laiema kogukonna ja inimkonnaga ning rahumeelsema ja kehtlikuma maailma nimel tegutsemisele.

Maailmakodanikuharidus kujundab õppija teadmisi, oskusi, väärtusi ja hoiakuid, et aidata kaasa õiglasema, kaasavama ja rahumeelsema maailma loomisele. (UNESCO 2017)

### Näited võimalikest alateemadest:

maailmakodanikuks olemine  
rahumeelne kultuur/käitumine  
inimõigused

ränne ja põgenikud  
ekstremismi ennetamine  
koolikiusamine

õiglus ja demokraatia  
sooline võrdõiguslikkus  
meedia ja infokirjaoskus  
väljendusvabadus

## 2

# Keskkonnateadlikkus ja tegutsemine kestlikkuse nimel

See teemavaldkond keskendub kestlikkusalaste pädevuste arendamisele. Kestlikkus on kõigi eluvormide ja planeedi vajaduste esikohale seadmine, tagades, et inimtegevus ei ületaks planeedi ökoloogiliste võimaluste piire (GreenComp 2022).

Kestlikkuse põhimõtteid lõimitakse haridusastutuse igapäevastesse tegevustesse

ning õppija omandab teadmised, oskused ja väärtused, mis on vajalikud jätkusuutliku ühiskonna ja kestliku majanduse jaoks.

Õppijale antakse võimalus analüüsida ka keskkonnateemade põhjus-tagajärg seoseid sotsiaalsete küsimustega (nt ränne, võrdõiguslikkus, kliimaõiglus), et mõista süsteemide kompleksust ja vastastikust sõltuvust.

### Näited võimalikest alateemadest:

kestliku arengu eesmärgid  
kestlik areng  
kestlik eluviis  
tervis  
bioloogiline mitmekesisus

vesi ja ookeanid (sh Läänemeri)  
kliimamuutused  
kliimaõiglus  
keskkonna uurimine  
keskkonnahoid  
kooli keskkonnajuhtimine

## 3

# Kultuuridevaheline õppimine ning kultuurilise mitmekesisuse ja pärandi väärtustamine

Kultuuridevaheline õppimine toetab õpilasi kultuurilise mitmekesisuse mõistmisel ja aitab väärtustada enda ja teiste kultuuri ja identiteeti ning tegutseda nendest põhimõtetest lähtuvalt. See kasvatab

empaatiat, avatust, eneseteadlikkust, kriitilist mõtlemist, mitmeperspektiivsust, keele- ja suhtlemisoskust ning arendab üldisemalt mõistmist ja austust kõikide inimeste ja nende kultuuride, väärtuste ja eluviiside vastu.

### Näited võimalikest alateemadest:

kunstid  
keeled  
põlisrahvad  
kolonialismi pärand

kultuuripärand  
kooseksisteerimine  
kultuuridevaheline dialoog ja koostöö  
avatust  
võrdsus ja kaasamine



# Võrgustiku tegevuste näited



ÜRO tähtpäevade tähistamine

Ülekooliline maailmapäev või -nädal

ÜRO matke programm (Estonian  
Model United Nations ehk EstMUN)

Rahvusvaheline Läänemere Projekti  
veebiviktoriin

Töövarjupäevad teadlaste juures

Õppelaagrid ja ekspeditsioonid

Harrastusteadus ja loodusvaatlused

Koostööprojektid sõpruskoolidega

Aastakonverents

Õpetajate koostööseminarid ja  
toimivate praktikate jagamine





# Millist kasu saame võrgustikku kuulumisest?

- Kuulumine rahvusvahelisse koolide kogukonda pakub võimalusi teha riigisest ja rahvusvahelist koostööd kvaliteetse hariduse andmisel ja loob võimaluse ühiselt tähistada algatusi ja õnnestumisi.
- Juurdepääs keskkonna- ja maailmaharidusliku sisuga õppe- ja juhendmaterjalidele ning koolitustele, seminaridele ja ekspertteadmistele.
- Võimalus tutvustada oma algatusi ja praktikaid teistele võrgustiku liikmetele.
- Koordinaatorite ja võrgustiku liikmete toetus kestliku arengu teemade lõimimisel igapäevastesse õppetegevustesse.
- Osalemine võrgustiku koordinaatorite korraldatud ja vahendatud üritustel – nt noortekonkursid, öppelaagrid ja sõpruskohtumised nii Eestis kui ka teistes võrgustiku riikides. [Tegevuste kalendris](#) on näha juba traditsiooniks kujunenud, aga ka uued tegevused.





# Võrgustiku töökorraldus ja suhtlus

## Korraldame oma tööd võrgustiku liikmena järgmiselt.

- Tähistame õppeaasta jooksul vähemalt kaht ÜRO [teemapäeva](#) ainetunni osana või ülekoolilise maailmapäeva raames.
- Osaleme vähemalt ühes üleriigilises või rahvusvahelises võrgustiku projektis, programmis või kampaanias.
- Kavandame aastaplaanis oma õppeaasta tegevused ning iga õppeaasta lõpus esitame aruande toimunud tegevuste kohta.
- Informeerime kogu kooli ühendkoolide võrgustikku kuulumisest ja kasutame UNESCO ühendkoolide ja Läänemere Projekti võrgustiku logo.
- Määrame oma haridusasutuses kontaktisiku või töörühma, kes toetab kestliku arengu ja vastutustundliku maailma-kodaniku teemadega tegelemist. Veendume, et töörühma liikmetel on vajalikud teadmised, info, aeg ja tugi selle rolli täitmiseks.

# Suhtluskanalid

## UNESCO ühendkoolide meililist:

[yhendkoolid@mondo.org.ee](mailto:yhendkoolid@mondo.org.ee)

Info ühendkoolide võrgustiku koordinaatoritelt

---

## Koordinaatorid



**Meelike Terasmaa**

MTÜ Mondo

Kontakt:

[unescoschools@mondo.org.ee](mailto:unescoschools@mondo.org.ee)

5805 6617



**Maria Ivanova**

Tartu loodusmaja

Kontakt:

[maria.ivanova@tartuloodusmaja.ee](mailto:maria.ivanova@tartuloodusmaja.ee)

5391 9203

---

## Facebooki grupp omavaheliseks suhtlemiseks

[„UNESCO ühendkoolid Eestis“](#)

Liitu, räägi oma tegevustest teistele võrgustiku liikmetele ja saa inspiratsiooni kolleegidelt.

---

## Rahvusvaheline suhtlus

Veebipõhine ühendkoolide andmebaas on rahvusvahelise üksuse poolt arendamisel. Andmebaasi toimima hakkamiseni võtke rahvusvahelise suhtluse/koostöö algatamiseks ühendust võrgustiku koordinaatoritega.

# Leia väärtuslikku infot kodulehekülgedelt

## UNESCO ühendkoolide ja Läänemere Projekti võrgustiku koduleht:

[maailmakool.ee/eesti-unesco-uhendkoolide-vorgustik](http://maailmakool.ee/eesti-unesco-uhendkoolide-vorgustik)

Võrgustiku üldinfo,  
raamdokumendid,  
võrgustiku tegevuste  
kalender

## Läänemere Projekti Eesti tegevuste koduleht:

[bsp.tartuloodusmaja.ee](http://bsp.tartuloodusmaja.ee)

Uudised Läänemere  
Projekti ürituste ja  
tegevuste kohta,  
loodusvaatlusprogram-  
mide õppematerjalid,  
Läänemere veebi-  
viktoriini materjalid

## Läänemere Projekti rahvusvaheline koduleht (ingliskeelne):

[b-s-p.org](http://b-s-p.org)

Info rahvusvaheliste  
koosolekute,  
konverentside, laagrite,  
teistes riikides toimuva  
kohta

## UNESCO Eesti Rahvusliku Komisjoni koduleht:

[unesco.ee](http://unesco.ee)

UNESCOga seotud info  
Uudisvoog koduleheküljel

## MTÜ Mondo Maailmakooli koduleht:

[maailmakool.ee](http://maailmakool.ee)

Filmid, näitused,  
veebikursused,  
tunnikavad maailma-  
hariduslikel teemadel,  
ÜRO tähtpäevade  
kalender

Liitu ka Maailmakooli  
igakuise [uudiskirjaga!](#)



# Kasutatud kirjandus

Juhendmaterjali koostamisel on peamiselt aluseks võetud uuenev rahvusvaheline UNESCO ühendkoolide strateegia (aastateks 2022-2030).

**1.** European Commission, Joint Research Centre. GreenComp, Euroopa kestlikkusvaldkompetentsuste raamistik. 2022.

<https://data.europa.eu/doi/10.2760/71066>

**2.** Helin, J. Kaarlõp, H-L. Mäe, K. Maailmakodaniku pädevusmudel. 2022.

<https://maailmakool.ee/wp-content/uploads/2023/01/ESTDEV-Padevusmudel-2022.pdf>

**3.** International Commission on Education for the Twenty-first Century.

Learning: the treasure within; report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-first Century (highlights). 1996.

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000109590.locale=en>

**4.** UNESCO ja UNESCO Eesti Rahvuslik Komisjon. Maailmakodanikuharidus.

Teemavaldkonnad ja õpieesmärgid. 2017.

<https://unesco.ee/haridus/kestliku-arengu-eesmargid-ja-haridus/maailmakodanikuharidus/>

**5.** UNESCO. UNESCO Associated Schools Network: guide for members. 2019.

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000368992>

# UNESCO ühendkoolide ja Läänemere Projekti võrgustiku juhendmaterjal

Väljaandjad: **Tartu loodusmaja, Mondo Maailmakool**

Sisutoimetajad: **Meelike Terasmaa, Maria Ivanova, Hanna-Liis Kaarlõp, Maria Sakarias, Janika Ruusmaa**

Keeletoimetaja: **Toimetaja tõlkebüroo**

Kujundus: **Bassein OÜ**

Fotod: **Mika Jokiaho, Heleriin Otsla, Meelike Terasmaa, Henry Griin**

Juhendmaterjal on valminud SA Keskkonnainvesteeringute Keskus rahastatava projekti „Kestliku arengu eesmärgede toetavad UNESCO ühendkoolide võrgustiku ja Läänemere Projekti riiklikud ning rahvusvahelised tegevused 2022/2023” raames.

Rahastajad:



HARIDUS- JA  
TEADUSMINISTEERIUM



VÄLISMINISTEERIUM